

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laeiksi liikepankkilain, säästöpankkilain, osuuspankkilain ja postipankkilain muuttamisesta

Eduskunta on lähettänyt 11 päivänä joulukuuta 1986 pankkivaliokuntaan valmistelevalle esitykselle laeiksi liikepankkilain, säästöpankkilain, osuuspankkilain ja postipankkilain muuttamisesta.

Asian johdosta valiokunnassa ovat olleet kuuluttavina hallitusneuvos Seppo Kiviniemi valtiovarainministeriöstä, ylijohtaja Jussi Linnamo pankkitarkastusvirastosta, vs. johtokunnan jäsen Markku Punttila, kauppatieteen tohtori Timo Airaksinen Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksesta, toimitusjohtaja Pertti Kukkonen Pellervon taloudellisesta tutkimuslaitoksesta, esimies Pekka Korpinen Työväen taloudellisesta tutkimuslaitoksesta, osastopäällikkö Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä, apulaisjohtaja Tuomas Hinttula Osuuspankkien Keskusliitosta, toimitusjohtaja Kalevi Kauniskangas Suomen Säästöpankkiliitosta, johtaja Pauli Heinilä Postipankista, varatoimitusjohtaja Simo Kärävä Kansallisosake-Pankista, johtaja Christer Ekman Suomen Yhdyspankista, toimitusjohtaja Matti Mäenpää Helsingin Arvopaperipörssistä, osastopäällikkö Henrik Räihä Teollisuuden Keskusliitosta, toimitusjohtaja Tapio Vasara Pienteollisuuden Keskusliitosta ja toiminnanjohtaja Jorma Ketonen Suomen Kiinteistöväylittäjien Liitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että liikepankin, postipankin, säästöpankin ja osuuspankin oikeutta omistaa pankkitoimintaan kuulumatonta liiketoimintaa harjoittavan yhteisön osakkeita ja osuuksia rajoitetaan kahdestakymmenestä prosentista kymmeneen prosenttiin yhteisön koko osake- tai osuuspääomasta ja kaikkien osakkeiden ja osuuksien äänimäärästä. Suhdelukua laskettaessa pankkiin lasketaan kuuluvaksi myös pankin konserniyhteisö tai pankkiin konsernin-omaisessa suhteessa oleva yhteisö. Rajoitus koskee, kuten myös voimassa olevan lain mukaan, säästöpankkia yksin tai yhdessä muiden säästö-

pankkien kanssa ja osuuspankkia yksin tai yhdessä muiden osuuspankkien kanssa.

Pankkivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että pankkitoimintakomitean ehdotuksen mukaan talletuspankkien oikeutta yhdessä omistaa pankkitoimintaan kuulumatonta liiketoimintaa harjoittavan yhteisön osakkeita ei enää uudessa lainsäädännössä rajoitettaisi, vaan kukin talletuspankki erikseen saisi omistaa tällaisia osakkeita ja osuuksia enintään laissa säädetyn määrän. Valiokunnan mielestä kaikkia talletuspankkeja on kohdeltava mahdollisimman tasapuolisesti, koska monet paikallispankit ovat hyvin itsenäisiä ja perinteisten pankkiryhmittymien lisäksi voi olla muita ryhmittymiä taikka ryhmittymien ulkopuolella olevia pankeja, joita ei ole otettu huomioon voimassa olevassa lainsäädännössä eikä hallituksen esityksessä. Lisäksi samaan ryhmittymään laskettavien itsenäisten paikallispankkien saattaa olla vaikeaa todeta, omistavatko ne jonkun yrityksen osakkeita tai osuuksia yli laissa säädetyn enimmäismäärän. Mikäli yliomistusta kuitenkin havaitaan olevan, sen oikeudenmukainen purkaminen voi olla ongelmallista.

Osakeannin onnistumisen varmistamiseksi ja yritysten oman pääoman saannin edistämiseksi uusia pankkilakeja valmisteltaessa olisi otettava huomioon myös mahdollisuus poiketa lain asettamista omistusrajoituksista silloin, kun pankki toimii asiakkansa osakeannin välittäjänä ja sitoutuu merkitsemään merkitsemättä jääneet osakkeet. Jotta osakeomistus tällaisissa tapauksissa jäisi tilapäiseksi, osakkeet olisi myytävä laissa säädetyn ajan kuluessa.

Edellä olevin huomautuksin pankkivaliokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Knuuttila, jäsenet Junnila, Jyrkilä, Majjala, Norrback (osittain),

Pohto, Skinnari (osittain) ja Söderström sekä varajäsenet Aaltio, Ajo (osittain), Roos (osittain) ja Saari.

Vastalauseita

I

Pankkilakien laaja-alainen kokonaisuudistus on parhaillaan valmisteltavana pankinjohtaja Markku Puntilan johdolla toimineen pankkilakikomitean mietinnön pohjalta. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikepankkilain, säästöpankkilain, osuuspankkilain ja postipankkilain muuttamisesta on sisällöltään sellainen, että se mitä läheisimmin liittyy tähän pankkilakien tulossa olevaan kokonaisuudistamiseen. Kaikki asiasyyt olisivat näin ollen puoltaneet sitä, että tämä esitys olisi annettu, jos se ylipäänsä olisi ollut tarpeen antaa, vasta siinä yhteydessä. Esitys olisi tällöin voitu laatia sisällöltään sellaiseksi, että välttämätön koordinointi muiden tulossa olevien pankkilakien uudistusesitysten kanssa olisi turvattu.

Näin ei hallitus kuitenkaan ole halunnut menetellä, vaan on antanut poliittisista syistä esityksen erillisenä ja huonosti valmisteltuna. Tällaisena valiokunnan nyt hyväksymä esitys tulee mm. haittaamaan teollisuusyhtiöiden niin kuin muidenkin eri elinkeinojen aloilla toimivien yhtiöiden osakepääomien korottamistavoitteita. Näin tulee tapahtumaan osin siitä syystä, että jos tällainen laki nyt säädetään, pankit joutuvat myymään muutaman vuoden aikana ahtailla arvopaperimarkkinoillamme varsin huomattavan määrän osakkeita, jotka ne tämän uuden lain

mukaan omistaisivat liikaa. Toinen syy on se, että pankit eivät tämän uuden osakeomistuksensa rajoittamislain voimaan tultua voi enää tukea ja taata osakeyhtiöiden osakeanteja samalla tavalla kuin tähän asti on tapahtunut.

Jos hallituksen esitys hyväksytään, se johtaa myös sellaiseen räikeään epäsuhteeseen, että ulkomaiset pankit saattaisivat omistaa suomalaisten osakeyhtiöiden osakekannasta jopa 40 prosenttia, mutta suomalaiset pankit vain enintään 10 prosenttia. Millä asiasyillä tällaista epäsuhdetta voidaan perustella?

Sekä tästä viimeksi kosketellusta syystä että erityisesti sen vuoksi, että uusi laki voimaan tullessaan puuttuu olennaisella tavalla pankkien tähänastiseen omistusoikeuteen, olisi ollut tarpeen, että pankkivaliokunta olisi hallituksen esitystä käsitellessään pyytänyt siitä perustuslakivaliokunnan lausunnon. Tätä valiokunnassa myös esitettiin, mutta valiokunnan enemmistö ei lausunnon pyytämiseen suostunut. Tämäkin osoittaa sitä monessa muussakin suhteessa epäasiallista tapaa, jolla tämä lakiesitys pankkivaliokunnassa käsiteltiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 1987

Tuure Junnila

Sampsa Aaltio

II

Hallituksen esitys n:o 231 laeiksi pankkilakien muuttamiseksi on sisällöltään oikeasuuntainen, koska pankkien omistusoikeutta muuhun kuin pankkitoimintaa harjoittaviin yrityksiin ja yhteisöihin rajoitetaan 20 prosentista 10 prosenttiin. Mielestäni olisi voitu mennä vielä pitemmälle ja päättää, etteivät pankit saa omistaa osuuksia muuta elinkeinotoimintaa harjoittavista yrityksistä. Hallituksen esityksen ollessa suunnaltaan oikea olen tyytynyt tältä osin sen sisältöön. Demokraattinen Vaihtoehto on sitä mieltä, että pankkien valtaa maassamme tulisi rajoittaa voimakkaasti ja mm. jättämämme lakialoite liikepankkien osake-enemmistön ottamisesta valtion haltuun osoittaa käsityksemme pankkien omistuksen suhteen.

Valiokunnan enemmistö ei ole ollut valmis muuttamaan hallituksen esitystä luvanvaraista elinkeinotoimintaa harjoittavien yhteisöjen pank-

kiomistuksen suhteen. Tänä päivänähan pankit ylläpitävät omia kiinteistönvälitysyrityksiä, joiden kautta sidotaan asunnonostajat määrättyyn pankkiin kiinteistönoston yhteydessä. Asunnonostajat saatetaan näin eriarvoiseen asemaan verrattuna muiden kiinteistönvälitystoimintaa harjoittavien yhteisöjen palvelujen suhteen. Siksi olen liikepankkilain 22 §:ään, postipankkilain 23 §:ään, säästöpankkilain 28 §:ään ja osuuspankkilain 19 §:ään tehnyt muutosesityksen, jolla pankkeja kielletään omistamasta luvanvaraista elinkeinotoimintaa harjoittavia yhteisöjä. Lakien viiden vuoden siirtymäsäännös koskisi luonnollisesti myös tätä muutosta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

liikepankkilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 29 päivänä elokuuta 1969 annetun liikepankkilain (540/69) 26 §:n 1 momentti, *(poist.)*
muutetaan 22 §:n 2 momentti ja 26 §:n 2 momentti, näistä 22 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 21 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (966/79), *sekä*
lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna edellä mainitussa ja 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (678/78), uusi 4 momentti seuraavasti:

22 §

— — — — —
 (2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

— — — — —
Pankit eivät saa olla omistajina luvanvaraista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yhteisöissä.

26 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

— — — — —
 Voimaantulo- ja soveltamissäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki

postipankkilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä elokuuta 1969 annetun postipankkilain (511/69) 23 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 21 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa (896/84), ja
lisätään 23 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna edellä mainitussa laissa sekä 31 päivänä elokuuta 1978, 28 päivänä joulukuuta 1982 ja 21 päivänä joulukuuta 1984 annetuissa laeissa (683/78, 395/82 ja 896/84), *uusi* 5 momentti seuraavasti:

23 §

— — — — —
 (2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

Pankit eivät saa olla omistajina luvanvaraista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yhteisöissä.

3.

Laki

säästöpankkilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 29 päivänä elokuuta 1969 annetun säästöpankkilain (541/69) 32 §:n 1 momentti, (poist.)

muutetaan 28 §:n 2 momentti ja 32 §:n 2 momentti, näistä 28 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 9 päivänä heinäkuuta 1982 annetussa laissa (543/82), *sekä*

lisätään 28 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna edellä mainitussa ja 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (680/78), *uusi* 4 momentti seuraavasti:

28 §

— — — — —
 (2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

32 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Pankit eivät saa olla omistajina luvanvaraista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yhteisöissä.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

4.

Laki

osuuspankkilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 29 päivänä elokuuta 1969 annetun osuuspankkilain (542/69) 23 §:n 1 momentti, (poist.)

muutetaan 19 §:n 2 momentti ja 23 §:n 2 momentti, näistä 19 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 9 päivänä heinäkuuta 1982 annetussa laissa (544/82), *sekä*

lisätään 19 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna edellä mainitussa ja 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (681/78), *uusi* 5 momentti seuraavasti:

19 §

— — — — —
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

— — — — —
Pankit eivät saa olla omistajina luvanvaraista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yhteisöissä.

23 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 1987

Sten Söderström

